

PSİKOLOJİYE GİRİŞ

Editör

Mehmet Akif KARAMAN

...Geleceğin Fikirleri...

PSİKOLOJİYE GİRİŞ

Editör: Mehmet Akif KARAMAN

Yazarlar: Ali SONKUR - Aygöl NALBANT - Cemal KARADAŞ - Duygu AYAR - Elif EMİR ÖKSÜZ - Esra ASICI - Fikriye Eda KARAÇUL - Hasan EŞİCİ - İsmail Hakkı TOMAR - İzzet PARMAKSIZ - Mehmet AVCI - Mehmet Akif KARAMAN - Mustafa KURTOĞLU - Nesime CAN - Sare TERZİ İLHAN - Suat KILIÇARSLAN - Tuğba TÜRK KURTÇA - Yunus ALTUNDAĞ - Zeynep ŞİMŞİR GÖKALP

ISBN: 978-625-8499-04-9

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarına aittir.

Copyright © Vizetek

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Vizetek Yayıncılık Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi'ne aittir. Vizetek izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı, elektronik, mekanik, fotokopi, manyetik, kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

Sayın okuyucularımız, bandrolsüz yayınları satın almamanızı diliyoruz.

Yayın Koordinatörü: Ferit RESULOĞULLARI

Dizgi & Grafik: Betül BAYRAK

Kapak Tasarımı: Sadık HANGÜL

1. Baskı: Ankara - Eylül, 2021

Baskı:

Vadi Grafik Tasarım ve Reklamcılık Ltd. Şti. İvedik Org. San. 1420. Cad. No: 58/1
Yenimahalle/ANKARA

Tel: 0 312 395 85 71

Yayıncı Sertifika No: 41575

Matbaa Sertifika No: 47479

İletişim:

Seyranbağları Mah. İncesu Cad. 10/2 Çankaya/ANKARA

Tel.: (0312) 482 00 11

Web: www.vizetek.com.tr

E-mail: vizeteyayincilik@gmail.com

PSİKOLOJİYE GİRİŞ

Editör

Mehmet Akif KARAMAN

Yazarlar

Ali SONKUR

Aygül NALBANT

Cemal KARADAŞ

Duygu AYAR

Elif EMİR ÖKSÜZ

Esra ASICI

Fikriye Eda KARAÇUL

Hasan EŞİCİ

İsmail Hakkı TOMAR

İzzet PARMAKSIZ

Mehmet AVCI

Mehmet Akif KARAMAN

Mustafa KURTOĞLU

Nesime CAN

Sare TERZİ İLHAN

Suat KILIÇARSLAN

Tuğba TÜRK KURTÇA

Yunus ALTUNDAĞ

Zeynep ŞİMŞİR GÖKALP

Bölümler ve Yazarlar

- Editör** Doç. Dr. Mehmet Akif KARAMAN, *Ortadoğu Amerikan Ün., Sosyal Bilimler Departmanı*
ORCID ID: 0000-0001-7405-5133
- 1. Bölüm** **Psikolojinin Gelişimi**
Dr., Elif EMİR ÖKSÜZ, *Yıldırım Beyazıt Ün., İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi*
Dr., Nesime CAN, *Ankara Ün., Eğitim Bilimleri Fakültesi*
ORCID ID: 0000-0002-6448-1275
- 2. Bölüm** **Psikolojide Araştırma Yöntemleri**
Dr. Tuğba TÜRK KURTÇA, *Trakya Ün., Eğitim Fakültesi*
ORCID ID: 0000-0002-4361-3769
- 3. Bölüm** **Davranışın Biyolojik ve Fizyolojik Temelleri**
Dr. Öğr. Üyesi Duygu AYAR, *Gaziantep İslam Bilim ve Teknoloji Ün., Sağlık Bilimleri Fakültesi*
ORCID ID: 0000-0003-3781-7914
- 4. Bölüm** **Duyum ve Algı**
Dr. Sare TERZİ İLHAN, *Amasya Ün., Eğitim Fakültesi*
ORCID ID: 0000-0002-7728-8909
- 5. Bölüm** **Kişilik**
Dr. Öğr. Üyesi Zeynep ŞİMŞİR GÖKALP, *Selçuk Ün., Eğitim Fakültesi*
ORCID ID: 0000-0003-2353-8922
- 6. Bölüm** **Bilinç**
Dr. Öğr. Üyesi Hasan EŞİCİ, *Hasan Kalyoncu Ün., Eğitim Fakültesi*
ORCID ID: 0000-0003-3659-3074
Uzm. Psik. Danışman Ali SONKUR, *Milli Eğitim Bakanlığı*
ORCID ID: 0000-0001-9651-8231
- 7. Bölüm** **Dil, Düşünme ve Zekâ**
Dr. Mehmet AVCI, *Recep Tayyip Erdoğan Ün., Eğitim Fakültesi*
ORCID ID: 0000-0002-8298-8985
- 8. Bölüm** **Bellek ve Öğrenme**
Dr. Öğr. Üyesi Aygül NALBANT, *Bozok Ün., Eğitim Fakültesi*
ORCID ID: 0000-0003-1158-4622

- 9. Bölüm**   **Duygular ve Motivasyon**
Dr. Öğr. Üyesi Fikriye Eda KARAÇUL, *Mehmet Akif Ersoy Ün., Eğitim Fakültesi*
ORCID ID: 0000-0003-0844-5904
- 10. Bölüm**   **Gelişim ve Büyüme**
Dr. Öğr. Üyesi Cemal KARADAŞ, *İnönü Ün., Fen Edebiyat Fakültesi*
ORCID ID: 0000-0002-3551-5077
Doç. Dr. Mehmet Akif KARAMAN, *Ortadoğu Amerikan Ün., Sosyal Bilimler Departmanı*
ORCID ID: 0000-0001-7405-5133
- 11. Bölüm**   **Okul ve Eğitim Psikolojisi**
Dr. Öğr. Üyesi İsmail Hakkı TOMAR, *Hasan Kalyoncu Ün., Eğitim Fakültesi*
ORCID ID: 0000-0002-1800-0629
- 12. Bölüm**   **Sosyal ve Kültürlerarası Psikoloji**
Doç. Dr. Suat KILIÇARSLAN, *Niğde Ömer Halisdemir Ün., Eğitim Fakültesi*
ORCID ID: 0000-0002-2907-8480
Doç. Dr. İzzet PARMAKSIZ, *Niğde Ömer Halisdemir Ün., Eğitim Fakültesi*
ORCID ID: 0000-0003-2468-6134
- 13. Bölüm**   **Pozitif Psikoloji**
Dr. Öğr. Üyesi Esra ASICI, *Kilis 7 Aralık Ün., Muallim Rifat Eğitim Fakültesi*
ORCID ID: 0000-0003-0872-9042
- 14. Bölüm**   **Psikolojik Bozukluklar**
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa KURTOĞLU, *Hasan Kalyoncu Ün., İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi*
ORCID ID: 0000-0002-6975-2070
- 15. Bölüm**   **Psikolojik Danışma ve Akıl Sağlığı**
Dr. Yunus ALTUNDAĞ, *Bolu Abant İzzet Baysal Ün., Eğitim Fakültesi*
ORCID ID: 0000-0003-2748-8862

Önsöz

Dünyanın en büyük e-satış platformlarından birinin sahibi olan Çinli iş adamı Jack Ma, bir mülakatında gelecek on yıl ile ilgili dünyaya dair öngörülerinde adalet, yılmazlık, eğitim ve ahlaki gelişim gibi değerler üzerine önemli sözler sarf etmişti. Hiç şüphesiz içinde bulunduğumuz bin yılda en çok sarf edilen kelimelerden biri “değişim.” Evet, insanlar olarak değişiyoruz, dönüşüyoruz ve ilerliyoruz. “21. yy.’da 21 ders” adlı eserinde Yuval Noah Harari tüm bu “değişimi” gözler önüne seriyor. Hem Jack Ma’nın hem de Harari’nin öngörülerinin ortak noktası ise gelecekte insana yardım mesleklerine (psikolojik danışman, psikolog, sosyal hizmet uzmanı, vb.) olan ilginin ve ihtiyacın daha çok artacağı.

İnsan geçmişten günümüze her dönem maddi gelişimini ilerletmiştir. Zaman içerisinde insanın manevi dünyası çağın gerekleri ve ihtiyaçları paralelinde gelişmiştir. Psikoloji de bu ihtiyaçlar doğrultusunda birçok alana bölünmüş ve hayatın her evresinde insanın iç ve dış dünyasını anlamamıza yardımcı olmuştur. Faydalanacağınız bu kitabın insana ve hayata dair bilgi dağarcığınızı geliştireceğine inanıyoruz. Büyük bir özveri ve emek ile yazılan bu kitapta okuyucuların geçmiş, şimdi ve geleceğe dönük öngörü ve bilgi düzeylerinin daha da artacağını umut ediyoruz. Gazi Mustafa Kemal Atatürk’ün de dediği gibi “Kitapsız yaşamak kör, sağır ve dilsiz yaşamaktır.”

Doç. Dr. Mehmet Akif KARAMAN

İÇİNDEKİLER

Önsöz.....VII

1. BÖLÜM:

Psikolojinin Gelişimi	1
Psikolojinin Tanımı ve Kapsamı.....	3
Bir Bilim Olarak Psikoloji.....	4
Psikolojinin Geçmişi.....	6
Psikolojinin Ekolleri.....	13
Psikoloji Biliminin Alt Dalları	16
Ruh Sağlığı Çalışanları.....	19
Dünyada ve Türkiye’de Ruh Sağlığı Çalışmaları	21
21. Yüzyılda Psikolojik İhtiyaçlar	22
Ruh Sağlığı Alanındaki Teknolojik Gelişmeler.....	24
Özet.....	26
Değerlendirme Soruları	27
Kaynakça.....	29

Elif EMİR ÖKSÜZ

Nesime CAN

2. BÖLÜM:

Psikolojide Araştırma Yöntemleri	33
Bilimsel Yöntem Süreci	35
Bulguları Anlama: İstatistiği Yorumlama	53
Teoriden Uygulamaya: Bilim- Uygulama Modeli	54
Araştırmada Etik İlkeler	55
Özet.....	57
Değerlendirme Soruları	58
Kaynakça.....	59

Tuğba TÜRK KURTÇA

3. BÖLÜM:

Davranışın Biyolojik ve Fizyolojik Temelleri	61
Davranışın Biyolojik ve Fizyolojik Temelleri: Neden Önemlidir?	63
Sinirsel İletişim	64
Nörotransmitter Maddeler	68
Sinir Sisteminin Öğeleri/Yapıları	69
Merkezi Sinir Sistemi	70
Çevresel Sinir Sistemi	76
Endokrin Sistemi	79
Beyin Görüntüleme	80
Özet	82
Değerlendirme Soruları	83
Kaynakça	84

Duygu AYAR

4. BÖLÜM:

Duyum ve Algı	85
Duyum Nedir?	87
Algı Nedir?	98
İllüzyonlar (Algısal Yanılsamalar)	104
Özet	106
Değerlendirme Soruları	107
Önerilen Kaynaklar	108
Kaynakça	109

Sare TERZİ İLHAN

5. BÖLÜM:

Kişilik	111
Kişilik Kuramları	119
Kişiliği Ölçebilir miyiz?	132
Özet	135
Değerlendirme Soruları	136
Kaynakça	138

Zeynep ŞİMŞİR GÖKALP

6. BÖLÜM:

Bilinç	141
Bilincin Özellikleri	143
Bilincin Kuramsal Yaklaşımları	144
Biyolojik Saatimiz.....	146
Uyku	148
Rüyalar	157
Bilinci Etkileyen Psikoaktif Maddeler	161
Teknoloji Bağımlılığı ve Bilinç	165
Halüsinasyonlar	167
Hipnoz ve Meditasyon.....	168
Psi Olgusu	170
Özet	172
Değerlendirme Soruları	174
Kaynakça.....	176

Hasan EŞİCİ

Ali SONKUR

7. BÖLÜM:

Dil, Düşünme ve Zekâ	181
Dil ve İletişim	183
Dil Gelişimi	185
Neden ve Nasıl Düşünürüz?	189
Akıl Yürütme	191
Zekâ ve Yetenek	200
Özet	207
Değerlendirme Soruları	208
Kaynakça.....	210

Mehmet AVCI

8. BÖLÜM:

Öğrenme ve Bellek	213
Klasik Koşullanma ve Temel Kavramlar.....	215
Edimsel-Operant Koşullanma ve Temel Kavramlar	217
Klasik ve Edimsel Koşullanmada ile Korkuların Koşullanması.....	220
Sosyal Bilişsel Öğrenme	221
Bellek	226
Özet.....	241
Değerlendirme Soruları	242
Kaynakça.....	245

Aygül NALBANT

9. BÖLÜM:

Duygular ve Güdülenme	249
Duyguların Doğası ve Gelişimi.....	251
Dikkat, Genel Uyarılmışlık ve Motivasyon	252
Duygu Kuramları.....	254
Duyguların Nörobiyolojisi.....	258
Duygularımız ve Öznel İyi Oluş.....	259
Duygulara Etki Eden Çevresel Faktörler	260
Motivasyonu Anlamak	261
Özet.....	271
Değerlendirme Soruları	272
Kaynakça.....	274

Eda KARAÇUL

10. BÖLÜM:

Büyüme ve Gelişim	279
Gelişim Dönemleri	287
Ölüm.....	297
Özet.....	299
Değerlendirme Soruları	301
Kaynakça.....	303

Cemal KARADAŞ

Mehmet Akif KARAMAN

11. BÖLÜM:

Okul ve Eğitim Psikolojisi	305
Giriş	307
Neden Eğitim Psikolojisi?	307
Okul ve İnsan	310
Kapsayıcı Eğitim ve Psikoloji	319
Okul-Aile-Psikoloji	322
Özet	325
Değerlendirme Soruları	326
Kaynakça	330

İsmail Hakkı TOMAR

12. BÖLÜM:

Sosyal ve Kültürlerarası Psikoloji	335
Giriş	337
Sosyal Psikoloji Neyi İnceler?	337
Özet	354
Kaynakça	357

Suat KILIÇARSLAN

İzzet PARMAKSIZ

13. BÖLÜM:

Pozitif Psikoloji	361
Pozitif Psikolojinin Ortaya Çıkışı, Tanımı ve Kapsamı.....	363
Pozitif Öznel Yaşantılar	365
Pozitif Kişilik Özellikleri	375
Pozitif Kurumlar	377
Özet	379
Değerlendirme Soruları	380
Kaynakça	382

Esra ASICI

14. BÖLÜM:

Psikolojik Bozukluklar	389
Normal ve Normal Dışı Davranış	391
Psikolojik Bozuklukların Nedenleri (Etiyolojisi).....	393
Anksiyete (Kaygı) Bozuklukları	395
Sosyal Anksiyete (Sosyal Fobi).....	398
Obsesif Kompulsif Bozukluk	400
Travma Sonrası Stres Bozukluğu	401
Beslenme ve Yeme Bozuklukları.....	402
Depresyon	404
Bipolar ve İlişkili Bozukluklar.....	405
Şizofreni.....	406
Kişilik Bozuklukları.....	407
Özet.....	410
Değerlendirme Soruları	411
Kaynakça.....	413

Mustafa KURTOĞLU

15. BÖLÜM:

Psikolojik Danışma ve Ruh Sağlığı	419
Giriş	421
Temel Kavramlar	421
Psikolojik Danışma ve Etik.....	424
Psikolojik Danışmada Alt Uzmanlık Alanları	427
Psikolojik Danışma Kuramları	430
Özet.....	440
Kaynakça.....	443

Yunus ALTUNDAĞ